

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2002-2003

10 OKTOBER 2002

Voorstel van resolutie tot uitbreiding van de verplichtingen van het mandaat van de internationale financiële organisaties

(Ingediend door mevrouw Anne-Marie Lizin en de heer Paul Galand)

TOELICHTING

Voor heel wat ontwikkelingslanden is de rol van het Internationaal Monetair Fonds en van de Wereldbank doorslaggevend. De politiek van structurele aanpassingen heeft kritiek geogst wegens de negatieve gevolgen ervan voor de economische, sociale en culturele rechten door de achteruitgang die hij met zich brengt, met name de hogere prijs van de levensbehoeften, van het onderwijs en van de gezondheidszorg.

Vandaag heeft de Wereldbank het over een wereldcoalitie tegen de armoede. Het idee is niet nieuw en de staten hebben dit engagement reeds meer dan eens aangegaan en herhaald: Kopenhagen, New York.

Alleen is vandaag nog niet de geschikte methode gevonden.

Niet een kwantitatieve analyse van de rijkdommen, niet alleen het bestaan van «handelsbelemmeringen», niet het uitblijven van een gunstig investeringsklimaat, of «de noodzaak om de productiviteit op te voeren en de groei te versnellen» liggen aan de basis van de ontevredenheid in de wereld en de vijandige uiting van die onvrede. Het gaat om de onverschilligheid van de Staten om alle internationale ontwikkelingsinstellingen met de financiële middelen te oriënteren op de uitoefening door elk individu van zijn

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2002-2003

10 OCTOBRE 2002

Proposition de résolution visant à compléter les obligations du mandat des organisations financières internationales

(Déposée par Mme Anne-Marie Lizin et M. Paul Galand)

DÉVELOPPEMENTS

Le rôle du Fonds monétaire international et de la Banque mondiale est décisif pour de très nombreux pays en développement. Les politiques d'ajustement structurel ont été critiquées pour leurs effets négatifs sur les droits économiques sociaux et culturels, par la régression qu'elles entraînent, notamment le renchérissement des denrées de base, de l'enseignement et de la santé publique.

La Banque mondiale parle aujourd'hui d'une coalition mondiale contre la pauvreté. L'idée n'est pas neuve et l'engagement des états en cette matière est déjà pris et répété à de multiples reprises: Copenhague, New York.

C'est la méthode qui n'est pas encore aujourd'hui adéquate.

Ce qui est à la base des insatisfactions dans le monde et de leur expression hostile, ce n'est pas une analyse quantitative des richesses, ce n'est pas seulement l'existence d'«obstacles au commerce», ce n'est pas l'absence d'un climat favorable à l'investissement, «la nécessité d'accroître la productivité ou d'accélérer la croissance». C'est le désintérêt des États pour orienter l'ensemble des institutions internationales de développement, disposant des moyens financiers, vers l'exercice par chaque individu, de ses droits

grondrechten en op financiële projecten die werden uitgewerkt door en met de arme bevolkingen zelf. Het mag er dus niet op neerkomen dat op kunstmatige wijze een schema wordt uitgewerkt dat, na de sociale kostprijs van het beleid van structurele aanpassing, nog tot andere oriënteringsvervalsingen leidt die soms krachtige oppositie oproepen, zowel in het Noorden als in het Zuiden van onze wereld (PRSP).

Indien de internationale financiële instellingen een rol wensen te behouden die aanvaard wordt door en aanvaardbaar is voor alle wereldburgers, dan moeten ze in hun Charter en in hun praktijken de Rechten van de Mens opnemen, ze effectief toepassen, en de middelen toekennen om het beleid te voeren dat vereist is om die rechten te kunnen genieten (huisvestingsbeleid, verandering van de erfenispraktijken, banen scheppen, onder andere voor vrouwen en uitgesloten categorieën ...).

De opdracht van de IFI's wordt niet alleen afgemeten aan hun eigen interne rechtsorde, maar ook ten opzichte van het geheel van hun verantwoordelijkheden binnen de internationale instellingen. Ze moeten er voortdurend op toezien dat ze zich moeten voorzien van middelen waarbij hun activiteiten, programma's en praktijken de mensenrechten niet schenden die gegarandeerd worden door het Handvest van de Verenigde Naties, de Universele Verklaring van de rechten van de mens en de internationale instrumenten inzake mensenrechten. De minimalistische houding moet worden overstegen en men moet in zijn streven steunen op de omvang van ons potentieel aan rijkdom en kennis, waarbij de Universele Rechten van de Mens worden opgenomen in de doelstellingen van de programma's van de IFI's.

Er gaan talrijke stemmen op om een diepgaande hervorming van de IFI's te eisen: één van de meest gehoorde maatregelen is het systeem van Bretton Woods te koppelen aan het geheel van de structuur van de Verenigde Naties, door een verdrag dat de verscheidene structuren van het internationaal recht, inclusief de Wereldhandelsorganisatie, moet samenbrengen. De meest vernieuwende bijdrage terzake is die van de organisatie Attac, die een recht op beroep van de burger wil instellen tegen de beslissingen van de IFI's.

De werelddordering kan niet alleen in institutionele termen worden gedefinieerd. Het probleem van de rechten heeft zijn belang. Het is absoluut noodzakelijk ervoor te zorgen dat de IFI's zich aan het internationaal recht onderwerpen, vooral aan de verdragen en akkoorden die de meeste van hun lidstaten onderschreven hebben. Het idee erachter is dat het mogelijk is de economie en de handel te regelen met inachtneming van de rechten van de mens. Die verwijzing naar de grondrechten staat steeds centraler in de mobilisering en de eisen van de sociale bewegingen in de wereld.

fondamenteaux et vers les projets de dépôts élaborés par et avec des populations pauvres elles-mêmes. Il ne peut donc s'agir de structurer artificiellement un schéma qui nous entraînerait, après les coûts sociaux des politiques d'ajustement structurel, vers d'autres erreurs d'orientation créatrices d'opposition parfois violentes tant au Nord qu'au Sud de notre monde (voir les *Poverty Reduction Strategy Papers*).

Si les institutions financières internationales (IFI) souhaitent conserver un rôle accepté et acceptable pour tous les citoyens du monde, elles se doivent d'intégrer dans leur charte et dans leurs pratiques, les droits de l'homme ainsi que leur mise en œuvre effective et l'octroi de moyens pour mener les politiques nécessaires à la jouissance de ces droits (programme de logements, changements des pratiques d'héritage, programme de création d'emplois comprenant des emplois pour les femmes et les catégories exclues ...).

La fonction des IFI ne se mesure pas uniquement à l'égard de leur ordre juridique interne propre mais il convient de les situer dans le champ complet de leurs responsabilités au sein des institutions internationales. Elles ont à cet égard une obligation de vigilance qui impose de se doter des moyens de veiller à ce que les activités programmes et pratiques menées ne portent pas atteinte aux droits de l'homme garantis par la Charte des Nations unies, la Déclaration universelle des droits de l'homme et les instruments internationaux en matière de droits de l'homme. Il faut que soit dépassée cette attitude minimaliste pour aboutir à une ambition fondée à la dimension de notre potentiel de richesse et de connaissances, qui entrerait les droits universels de l'homme comme objectif dans les programmes des IFI.

De nombreuses voix se font entendre pour réclamer une réforme en profondeur des IFI: parmi les mesures les plus fréquemment citées figure le fait de rattacher le système de Bretton Wood à l'ensemble de la structure des Nations unies, par un traité qui relierait les diverses structures de droit international y compris l'OMC. La contribution la plus novatrice en la matière est celle de l'organisation Attac, qui vise à créer un droit de recours citoyen contre les décisions des IFI.

La régulation mondiale ne peut pas être définie uniquement en termes institutionnels; la question des droits a son importance. Il est indispensable de faire en sorte que les IFI se soumettent au droit international, particulièrement aux traités et aux accords auxquels ont souscrit la plupart de leurs Etats Membres. C'est l'idée qu'il est possible de réguler l'économie et les échanges en respectant les droits de l'homme. Cette référence aux droits fondamentaux est de plus en plus centrale dans la mobilisation et les revendications des mouvements sociaux dans le monde.

Om ervoor te zorgen dat de rechten in acht worden genomen bij de regularisering van de nationale economieën, moet er in twee richtingen vooruitgang worden geboekt. Eerst en vooral moet men erkennen dat de economische, sociale en culturele rechten onderworpen zijn aan rechtsinstanties, dat wil zeggen dat men moet erkennen dat een natuurlijk persoon of een rechtspersoon in staat is voor het gerecht herstel te vragen indien hij meent dat die rechten geschonden werden. Ten tweede moet men op internationaal vlak beroepsinstanties oprichten die over die situaties kunnen oordelen.

Dit komt neer op een transformatie van het juridische raamwerk waarbinnen de internationale rechtscolleges functioneren, om het middenveld (burgers en hun verenigingen) de kans te geven in rechte op te treden voor de nationale rechtscolleges, ook op internationaal vlak, tegen de Staten, de ondernemingen en de internationale organisaties.

*
* *

Afin d'assurer le respect des droits dans la régulation des économies nationales et de l'économie mondiale, il est essentiel de progresser dans deux directions: en premier lieu, admettre la justiciabilité des droits fondamentaux économiques, sociaux et culturels, c'est-à-dire reconnaître qu'une personne physique ou morale soit en mesure de demander réparation devant la justice si elle estime que ces droits ont été violés; deuxièmement, mettre en place au niveau international des instances de recours susceptibles de juger ces situations.

Ceci supposerait d'obtenir une transformation du cadre juridique dans lequel fonctionnent les juridictions internationales, afin de permettre aux membres de la société civile (citoyens et leurs associations) d'ester en justice auprès des juridictions nationales de même qu'à l'échelon international contre les États, les entreprises ou les organisations internationales.

Anne-Marie LIZIN.
Paul GALAND.

*
* *

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Senaat,

A. van oordeel dat het nuttig is een aanpassing van het mandaat van de internationale financiële instellingen voor te stellen, om de voorwaarden te scheppen voor een algemene coherentie van het systeem;

B. van oordeel dat het noodzakelijk is de IFI's te verplichten de economische, sociale en culturele rechten in acht te nemen, zoals ze zijn vastgelegd in de Internationale Verdragen;

1. beveelt aan de «Articles of agreement» te wijzigen om de internationale verbintenissen van de Belgische Staat in acht te nemen inzake economische, sociale en culturele rechten;

— Voor het IMF, artikel 1 (ii) van het mandaat: «Human Rights» toevoegen na «levels of employment»; artikel 4(ii): «respect of Human Rights» toevoegen na «price stability»;

— Voor de Wereldbank, artikel 1 (iii): «implementation of Human Rights» toevoegen na «standard of living»; artikel 3 afdeling 5 (b), na «efficiency», «from a point of view of respect of Human Rights» toevoegen; artikel 5 afdeling 8: aanvullen met «with a special annual report on his impact on human rights, social economic and cultural implementation»;

2. beveelt aan om afdeling 8 van artikel 9 van de «Articles of agreement» van het IMF aan te vullen met: «elke schending van de mensenrechten die door een ambtenaar van het Monetair Fonds bij de uitoefening van zijn mandaat werd begaan, zal worden vervolgd voor de rechtsmachten van het land waaronder de ambtenaar ressorteert»;

3. beveelt aan om afdeling 8 van artikel 9 van de «Articles of agreement» van de Wereldbank aan te vullen met: «elke schending van de mensenrechten die door een ambtenaar van de Bank bij de uitoefening van zijn mandaat werd begaan, zal worden vervolgd voor de rechtsmachten van het land waaronder de ambtenaar ressorteert».

16 juli 2002.

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

Le Sénat,

A. estimant utile de proposer d'adapter le mandat des institutions financières internationales afin de créer les conditions d'une cohérence globale du système;

B. estimant nécessaire d'intégrer l'obligation pour les IFI de respecter les droits économiques, sociaux et culturels, tels que définis dans les Pactes internationaux;

1. recommande de modifier les «Articles of agreement» afin de respecter les engagements internationaux de l'État Belge, en matière de droits économiques, sociaux et culturels;

— Pour le FMI, l'article 1(ii) du mandat: ajouter «Human Rights» après «levels of employment»; l'article 4(ii): ajouter «respect of Human Rights» après «price stability»;

— Pour la Banque mondiale, l'article 1 (iii): ajouter «implementation of Human Rights» après «standard of living»; l'article 3 section 5 (b) ajouter après «efficiency», «from a point of view of respect of Human Rights»; l'article 5 section 8: compléter par «with a special annual report on his impact on human rights, social economic and cultural implementation»;

2. recommande d'ajouter à la section 8 de l'article 9 des «Articles of agreement» du FMI: «toute violation des droits de l'homme commise dans l'exercice de son mandat par un fonctionnaire du Fonds monétaire sera poursuivie devant les instances judiciaires du pays dont il relève»;

3. recommande d'ajouter à la section 8 de l'article 7 des «Articles of agreement» de la Banque mondiale: «toute violation des droits de l'homme commise dans l'exercice de son mandat par un fonctionnaire de la Banque sera poursuivie devant les instances judiciaires du pays dont il relève».

16 juillet 2002.

Anne-Marie LIZIN.
Paul GALAND.